

Konceptuali mūsų struktūra / sistema Mūsų nuomonė

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Pilietiškumas: ginčytina koncepcija

“Pilietiškumo” koncepcija yra ginčytina, t.y.: egzistuoja daug įvairių šios sąvokos interpretavimo variantų. Kaip jau sužinojote iš šio T-kit’o, taip yra todėl, kad įvairiais amžiais ir įvairiose Europos vietose skyrėsi santvarkos, visuomenės, kultūros ir ideologijos. Visi šie skirtingi pilietiškumo suvokimai taip pat siejasi su įvairiomis ekonominėmis, socialinėmis ir politinėmis tendencijomis.

Įvairūs pilietiškumo iš individo perspektyvos interpretavimai akcentuoja, kad pilietiškumas yra iš esmės ginčytinas, kadangi jis yra susijęs su nuolatine asmeninių poreikių, interesų, vertybių, nuomonių, požiūrių ir kiekvieno individo poelgių sąveika su bendruomene, kurioje jis gyvena.

Individualus
pilietis

Community/ies of reference
Political structures

1 pav. – Pilietis – Visuominės dinamika

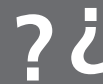
Pastebimos dvi pagrindinės sąveikos rūšys - tai sąveika tarp įvairių pilietiškumo koncepcijų ir atskirų piliečių bei jų bendruomenės/-ių sąveika. Abi šios sąveikos yra susijusios su pilietiškumo esme ir įvairiomis mokymosi galimybėmis dirbant su jaunimu.

Šio požiūrio negalima laikyti neutraliu. Toliau pristatysime dvi jaunimo veikloje taikytinas tendencijas (jos yra daugiau nei paprasti modeliai), kurios aiškiai propaguoja dinamišką, sudėtingą ir integruotą pilietybės koncepciją. Šias tendencijas pastaruoju metu paskatino Europos komisija ir Europos taryba.

Apsvarstykite terminus “dinamiškas”, “sudėtingas” ir “integruotas”.

Kaip, Jūsų nuomone, jie yra susiję?

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Kaip matote iš schemos, mūsų koncepcinis pilietiškumo suvokimas yra sudarytas iš dviejų lygių – individualaus ir kolektyvinio, taigi turi vidinę ir išorinę išraišką. Asmeninė dimensija yra susijusi su asmeninėmis vertybėmis ir perspektyvomis (tai – jos vidinė išraiška) ir su asmens poelgiais, teisėmis ir atsakomybėmis (išorinė išraiška). Kolektyvinė dimensija apima kolektyvines vertybes, pažiūras ir koncepcijas (tai – jos vidinė išraiška) ir kultūrinės, socialinės, politinės ir ekonominės struktūras (išorinė išraiška).

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomas
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

2 pav. xxxxxxxx

Pilietiškumas Konceptinis suvokimas		
	Vidinė išraiška	Išorinė išraiška
Individualus lygis -pilietis-	Asmeninės vertybės ir perspektyvos	Individų elgesys, teisės ir atsakomybės
Kolektyvinis lygis -bendruomenė, -ės-	Bendros vertybės, sąvokos ir koncepcijos	Kultūrinės, socialinės, politinės ir ekonominės struktūros

Pilietiškumo sudėtingumą ir dinamiką mes nagrinėsime remdamiesi šiomis dviem teorijomis. Pirmoji teorija (“Keturių pilietybės dimensijų”) yra pagrįsta sociologine perspektyva, antroji (“Priklausymo”) – asmenine. Abi šios teorijos nagrinėja individo ir visuomenės santykius, kurie neišvengiamai atsispindi “pilietiškumo” apibrėžime. Pirmoji teorija pradeda analizę nuo bendruomenės, o antroji – nuo individo.

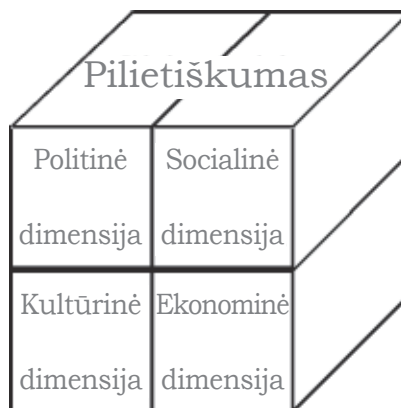
Šios dvi teorijos papildydamos viena kita, atskleidžia visą pilietiškumo sudėtingumo ir kontraversiškumo aspektą. Jos ne tik apjungia skirtingas idėjas, bet ir atskleidžia, kokia dinamiška, sudėtinga ir integruota yra pilietiškumo koncepcija. Kituose skyriuose aprašomi mokymo metodai ir siūlomos pratybos remiasi tokiu pilietiškumo koncepcijos suvokimu.

Keturių dimensijos: socialinis pilietybės aspektas¹

Nagrinėdami individo ir visuomenės santykius, galime išskirti keturias dimensijas bei nustatyti šių santykių koreliacijas, kurios atitinka pagrindines visuomenės subsystemas: politinę-teisinę, socialinę, kultūrinę ir ekonominę.

? ?	<p>Skaitydami keturių dimensijų aprašymus, pamąstykite, kaip Jūs esate įvaldę/-usi šias sistemas? Ar mūsų pilietybės suvokimas aprėpia visas jas?</p>	? ?
-----	---	-----

3 pav. Keturių pilietiškumo dimensijos

¹ Keturių pilietiškumo dimensijų teoriją sukūrė Ruud’as Veldhuis’as savo leidinyje “Education for Democratic Citizenship: Dimensions of Citizen-ship, Core Competencies, Variables and International Activities”, Strasbourg, Council of Europe, 1997, document DECS/CIT (97) 23.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Politinė dimensija

Politinė pilietiškumo dimensija apima politinės sistemos teises ir atsakomybes. Ši dimensija siejasi su politinės sistemos žiniomis ir demokratinio požiūrio bei dalyvavimo propagavimu.

Politinė pilietiškumo dimensija propaguojama keliant informuotumo lygį bei užsiimant švietimu, pavyzdžiui, mokant apie demokratijos koncepcijas, politines struktūras, sprendimų priėmimo procesus valstybėje ir Europos Sąjungoje, rinkimų sistemas, politines partijas, lobistus, politinį ir kitokį dalyvavimą (demonstracijų rengimą, informacijos žiniasklaidai pateikimą), pilietinės visuomenės istoriją ir pagrindus, demokratines vertybes, žmogaus teises Europoje, dabartinių Europinių reikalų skaidrumą (įskaitant Europinę integraciją ir tarptautinės politikos kryptis, ryšius su užsienio valstybėmis, tarptautinėmis organizacijomis ir įstatymų leidimo organais, žiniasklaidos vaidmenį, teisėtvarkos sistemą ir ekonomiką).

Socialinė dimensija

Socialinė pilietiškumo dimensija apima individo veiksmus visuomenėje ir jo lojalumą bei solidarumą su ja. Socialiniai įgūdžiai bei socialinių santykių visuomenėje žinojimas yra būtinas norint skatinti šią dimensiją.

Socialinė dimensija propaguojama pavyzdžiui, kovojant su socialiniu išskyrimu, užtikrinant žmogaus teisių apsaugą, suartinant skirtingas visuomenės grupes (pavyzdžiui, tautines mažumas, etnines grupes), informuojant apie vykstančius socialinius procesus (apie socialinių ir etninių grupių dabartinę situaciją), siekiant užtikrinti lyčių lygybę, siekiant informuoti visuomenę apie socialines pasekmes, kompensuojant socialinių garantijų, socialinio aprūpinimo, sąžiningumo ir sveikatos apsaugos skirtumus.

Kultūrinė dimensija

Kultūrinė pilietiškumo dimensija apima bendro kultūrinio paveldo suvokimą. Šią dimensiją galima propaguoti skleidžiant informaciją apie kultūrinį paveldą, istoriją, pagrindinius įgūdžius (kalbos mokėjimą, skaitymą, rašymą).

Kultūrinė dimensija propaguojama informuojant apie tarptautinius projektus ir patirtį, aplinkosaugą, kovą prieš rasizmą ir diskriminaciją, valstybės, Europos ir pasaulio paveldo ir istorijos pažinimą, diskutuojant apie informacinių technologijų ir žiniasklaidos vaidmenį šiame procese.

Ekonominė dimensija

Ekonominė dimensija apima individo ir darbo bei vartotojų rinkos santykius. Ši dimensija garantuoja teisę į darbą ir į minimaliam pragyvenimui būtinas lėšas. Svarbiausia šioje dimensijoje - ekonominiai darbo ir kito ekonominės veiklos įgūdžiai ir profesiniai sugebėjimai.

Kultūrinė dimensija propaguojama keliant profesinę kvalifikaciją, integruojant tautinių mažumų grupes į ekonominius procesus (panaudojant teigiamą diskriminaciją), kovojant su globalizacijos pasekmėmis, panaudojant naujausius metodus ir strategijas kovoje su ekonominiu ir pasauliniu bendradarbiavimo išaugimu, nagrinėjant įvairias Europoje vykusias istorijas bei darbo ir nedarbo aspektus, jų sąsajas su socialiniais pasaulinės ekonomikos aspektais, informavimu apie socialines pasikeitimų pasekmes pasaulio ekonomikai, vartotojų teisių apsauga.

Remiantis šiuo požiūriu, pilietį galime palyginti su kėde - keturios kėdės kojos – tai ekonominis, socialinis, kultūrinis ir politinis aspektai. Pilnavertis pilietiškumo suvokimas galimas tik subalansavus visų keturias dimensijas.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

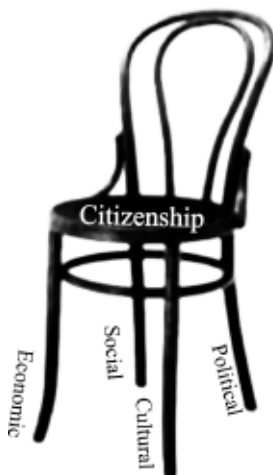
Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

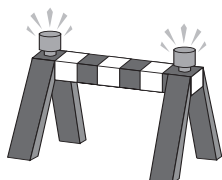
4 pav. Pilietiškumo kėdė

Įdiegti šias dimensijas galime tik per visuomenėje vykstančius procesus, kurie organizuotai vykdomi mokyklose, šeimose, visuomenės organizacijose, politinėse partijose, bei mažiau organizuotai – asociacijose, žiniasklaidoje, kaimynystėje, bendraujant su bendraamžiais.

Kuriai dimensijai, Jūsų nuomone,
pastaruoju metu skiriama daugiausia dėmesio?

Nupieškite (arba pagaminkite savo "pilietiškumo kėdę", joje pavaizduokite, kaip kiekviena iš dimensijų yra atskleista Jumyse. Tokia kėdė galite nupiešti visuomenei arba šiuo metu Europoje vykstantiems procesams pavaizduoti. Palyginkite įvairių žmonių piešinius.

Europos pilietiškumas

Aukščiau išdėstytos teorijos pasekėjai, teigia, jog, tai, kad Europos visuomenė galime laikyti brandžia, leidžia mums teigti, jog Europos pilietiškumas yra lygiagrečiai susijęs su ekonomine, socialine, politine ir kultūrine dimensijomis.

Deja, akivaizdu, kad ši situacija nėra būdinga Europai. Ar mes galime kalbėti apie vieningą Europos bendriją? Galbūt. Tačiau ji tikrai nebus tokia kaip Portugalijos ar Lenkijos visuomenė. Įvairios Europos valstybės yra pasiekusios skirtingą socialinių santykių ir augimo lygį, be to Europoje nėra sukurtų vieningų ekonominių, socialinių ir politinių sistemų, todėl be galo sudėtinga kalbėti apie Europos visuomenę ar Europos pilietiškumą.

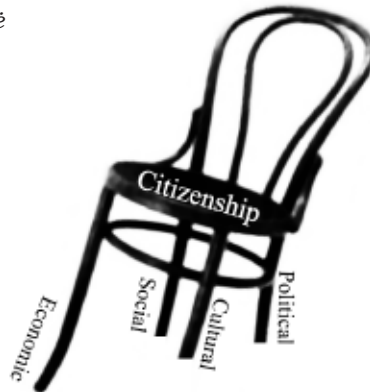
Šiandien Europos pilietiškumas yra tarpiniame etape tarp realybės ir idealų, kuriuos galima pasiekti tik visoje Europoje propaguojant visas minėtas dimensijas. Tokia, Europos pilietiškumo sistema, be abejo, turėtų būti paremta demokratijos, žmogaus teisių ir socialinės teisybės koncepcijomis.

Visi žinome, kad kuriant vieningą Europą, politinę ar dar labiau socialinę ir kultūrinę dimensiją daug ką lemia ekonominis aspektas. Remiantis "Keturių dimensijų" teorija, ekonominė dimensija yra vien iš keturių lygiaverčių sistemos atraminių taškų. Šiame "Keturių dimensijų" kontekste "Europos pilietiškumo" koncepcija išryškina savo trūkumus, kurie jau tapo akivaizdūs Europos integracijos procese, šią savybę galima išnaudoti šalinant sistemos trūkumus.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

5 pav. Europos pilietiškumo kėdė

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

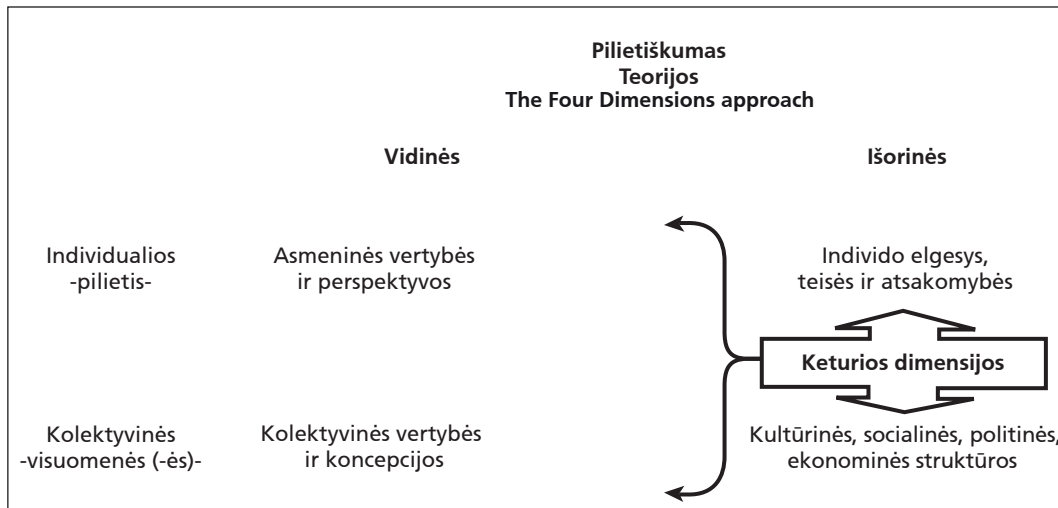
Kaip, jūsų manymu, pasireiškia tai, kad minėtos keturios
dimensijos šiuo metu Europoje yra nelygiavertės?
Kaip tai gali paveikti Jūsų gyvenimą?

Ryšiai su jaunimo darbu

Ši "Keturių dimensijų" teorija nagrinėja išorės kolektyvines ir asmenines pilietiškumo dimensijas. Šiuo atveju vidinė pilietybės dimensija laikoma išorės dimensijos rezultatu. Remiantis šia teorija, bendruomenė, kurioje gyvena individas, vadinama visuomene plačiąja prasme, neišskiriamos atskiros mažesnės bendruomenės, socialinės grupės ar struktūros.

6 pav. xxxxx

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Galime drąsiai teigti, kad šis požiūris yra orientuotas į visuomenę, kadangi individo ir visuomenės santykiai yra apibūdinami remiantis keturiomis socialinėmis subsistemomis – kultūrine, ekonomine, politine ir socialine. Remiantis šiuo požiūriu galime lengviau suvokti modernių demokratijų veikimo principus.

Kaip jau minėjome, įvairios asociacijos, o ypač jaunimo organizacijos vaidina svarbų vaidmenį socializacijos procese. Socializacija - tai procesas, kai atskiri piliečiai įgyja reikiamų kompetencijų, kurios yra būtinos keturių pilietiškumo dimensijų vystymui. Būtent jaunimo organizacijose geriausia mokytis, įgyti patirties ir skatinti aktyvų pilietiškumą. Švietėjiška, visuomeninė ir politinė jaunimo veikla gali būti grindžiama keturių dimensijų teorija.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

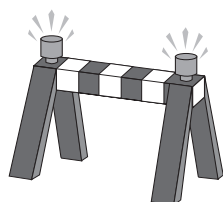
Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Pilietiškumo koncepciją galime geriau suvokti išanalizavę keturias dimensijas. Ši analizė yra itin vertinga nagrinėjant pilietiškumo “gimimą” įvairiose srityje, jos realizavimo trūkumus ir pusiausvyros nebuvimą.

Jei analizuotume miestą, tam tikrą tautinę mažumą ar tam tikrą amžiaus grupę remdamiesi ekonominėmis, socialinėmis, politinėmis ar kultūrinėmis dimensijomis, labai greitai pastebėtume, kas slepiasi už integruoto požiūrio į pilietiškumą. Galėtume nusistatyti sritis, kuriose galėtume aktyviai propaguoti integruotą pilietiškumo koncepciją ir savo veiklą nukreipti į jas (panašiai galite analizuoti Europos integraciją ir globalizaciją).

Šia teorija galima vadovautis ruošiant rekomendacijas ir nustatant jaunimo veiklos ir jaunimo politikos prioritetus vietiniu, nacionaliniu ir Europiniu lygmeniu.

? ? Apibūdinkite, kaip Jūsų tikslinė grupė suvokia kiekvieną iš dimensijų. **? ?**

Išanalizuokite savo lygių grupę arba savo tikslinę grupę keturių dimensijų atžvilgiu. Sudarykite sąrašą sričių, kuriose verta padirbėti norint pasiekti subalansuotą pilietiškumo koncepciją.

Priklausymo jausmas : asmeninė pilietiškumo teorija

Kitas pilietiškumo ir individo santykių nagrinėjimo būdas bei požiūris į pilietiškumą aspektas yra susijęs su priklausymo jausmu.

Asmens identitetas – tai tos savybės, kurios išskiria žmogų iš kitų žmonių. Identitetas yra susijęs su priklausymu arba priklausymo įvairioms žmonių grupėms jausmu.

Tarkim, tuo pačiu metu Jūs galite priklausyti ispanų grupei, žmonių, gyvenančių Vokietijoje grupei, heteroseksualų grupei, vedusių vyrų grupei ir baltaodžių grupei. Šios grupės susikūrė dėl įvairių priežasčių - vienos iš jų – savo noru (vedusių grupė), kitos – natūraliai (tam tikra tautine grupė).

7 pav. Priklausymo jausmas

Visi šie priklausymo bei kiti jausmai sudaro mūsų identitetą. Jei Jūsų paprašytume sudaryti visų grupių, kurioms priklausote, sąrašą, ir Jūs tokį sąrašą sudarytumėte, Jūs būtumėte toks vienintelis žmogus pasaulyje.

Kokius priklausymo jausmus Jūs jaučiate?
Kokioms grupėms, Jūsų manymu, Jūs priklausote?

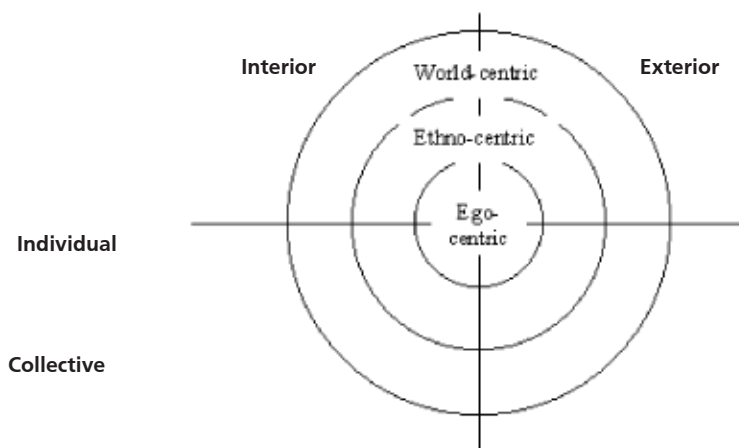
Kuo daugiau grupių Jūs priklausote, tuo sudėtingesnis tampa Jūsų identitetas. Tuo pat metu, kiekvienas priklausymo tam tikrai grupei jausmas praturtina Jūsų identitetą. Kuo daugiau priklausymo jausmų jaučiate, tuo geriau Jums seksis bendrauti su žmonėmis. Kitaip tariant, kuo daugiau grupių Jūs priklausote, tuo atviresni tampa bendravimui su įvairiais žmonėmis, kurie yra skirtingi nuo Jūsų. Tačiau toks variantas yra įmanomas tik tuo atveju, jei Jūs priklausote daugiau nei kelioms grupėms.

Pav. 8 – Įvairūs priklausymo jausmai

Tobulėjimo procesas yra itin glaudžiai susijęs su egocentrizmo slopimu ir globalinių požiūriu. Plečiantis mūsų sąmonei, sužinant kuo daugiau apie save ir mums artimus žmones, sužinome daug daugiau apie visą žmoniją. Šis procesas yra gana sudėtingas, kartais žmonės gailisi prarasdami savo tautinį identitetą, tačiau svarbu atminti, kad kuo atviresni tampame pasauliui, tuo mažiau turime egocentrizmo ir etnocentrizmo. Mūsų požiūris keičiasi, sudėtingėja, mūsų požiūris tampa sveikesnis ir konstruktyvesnis. (Žiūr.: Pav. 9 – pagal Wilber'į (2000))

Pav. 9 – platesnių priklausymo jausmų ugdymas

Vieni priklausymo jausmai yra mums svarbesni už kitus (pavyzdžiui, priklausymas tam tikrai religinei bendruomenei Jums yra svarbesnis nei priklausymas Jūsų tautinei grupei).

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Ši svarbos skalė yra nuolat kintanti, kadangi laikus bėgant atsiranda vis naujų priklausymo tam tikroms grupėms jausmų. Tačiau tai nereiškia, jog, kai atsiranda naujas priklausymo grupei jausmas, vienas iš ankstesnių priklausymo jausmų dingsta. Tuo atveju, net jei šie jausmai yra sunkiai suderinami, individas išlaiko tiek ankstesnįjį, tiek naująjį jausmą (pavyzdžiui, priklausymo ispanų grupei ir gyvenančių Vokietijoje grupei jausmus).

Suvokę individo identiteto sudėtingumą ir įvairiapusiškumą, galime daryti išvadą, kad pilietiškumo koncepcija susideda ne iš griežtai apibrėžtų ir nekintamų vertybių, kuriomis individas analogiškai vadovautųsi visose situacijose. Iš kitos pusės, individo identiteto sudėtingumo suvokimas nereiškia, kad individo elgesys ir vertybių sistema kinta nuolat ir radikaliai, jie nesikeičia skirtingose situacijose.

Individo identiteto sudėtingumas ir įvairiapusiškumas atskleidžia minimalias etikos normas, kuriomis yra pagrįsta taip vadinama “atsakomybės” etika, t.y. aš elgiausi atsakingai, kadangi visi mano veiksmai yra susiję su mano grupe, aš jaučiuosi atsakingas už ją.

Kuo labiau individas suvokia savo priklausymo jausmus, tuo universalesnės tampa jo etinės normos. Kuo daugiau priklausymo jausmų suvokiame, tuo dažniau pastebime kitų žmonių identiteto sudėtingumą, tuo greičiau atsisakome primityvių prietarų, mūsų požiūris darosi vis daugiau aprėpiantis, mes vis geriau sugebame suvokti sudėtingas ir įvairiapuses situacijas. Svarbu pažymėti, jog nors kiekvienas žmogus turi šių savybių, jos nepasireiškia be individo pastangų. Svarbiausias faktorius šiame procese – tai mūsų gyvenimo sąlygos, bei sąlygos keistis ir keisti mus supančią aplinką.

Ši priklausymo jausmų teorija remiasi dviem svarbiais teiginiais. Pirmiausia, visi žmonės yra skirtingi, juos įtakoja įvairios jų gyvenimo sąlygos, skirtingi požiūriai ir poreikiai. Todėl kiekvienas žmogus turi būti vertinamas iš jo sąlygų perspektyvos. Tuo pat metu, verta prisiminti, kad skirtingi individai buriasi į įvairias grupes, ir galų gale visus individus sieja tas faktas, kad mes visi esame žmonės. Kitaip tariant, kaip teigiama vienos Europos Tarybos kampanijos pavadinime, visi skirtingi, visi lygūs. Taigi, šie teiginiai įrodo, kad mes visi, būdami žmonėmis, tuo pat metu esame individualūs ir priklausome tam tikroms bendruomenėms.

**“Kiekvienas iš mūsų tuo pačiu metu
yra individas ir bendruomenės narys”**

Europos pilietiškumas

Žmonės gali save apibūdinti kaip tam tiktos valstybės piliečius, tačiau tuo pačiu metu, pilietiškumą galima susieti su įvairiomis kitomis jo formomis. Pilietiškumas gali, pavyzdžiui, būti, susijęs su aplinkosauga, buvimu studentu, feminizmu. Šie žodžių junginiai dažnai pabrėžia tam tikrą pilietiškumo aspektą. Tokio pobūdžio pilietiškumas parodo teisėtą, tačiau išskirtinį priklausymą tam tikrai individų grupei.

Ar sakydami “Europos pilietiškumas” turėtume jį taip dar papildomai apibūdinti? Ar koncepcija “Europos pilietiškumas” ilgainiui turėtų tapti lygiavertė “pilietiškumo” koncepcijai?

Kuo, Jūsų nuomone, Europos pilietiškumas
skiriasi nuo kitų pilietiškumo formų?

Reikia propaguoti, kad ateityje individai vis dažniau susitapatintų su savo žemyno pilietiškumu. Svarbu, kad Europoje gyvenantys žmonės jaustųsi iš tiesų jai priklausą. Būtina pasiekti, kad Europos pilietiškumas taptų itin svarbus europiečiams. Šis pilietiškumas turi asocijuotis su visai jį simbolizuojančiais atributais, tačiau svarbu nesumenkinti jo vertės kaip vien kaip šių atributų. Net ir iš individo perspektyvos, Europos pilietiškumas, turėtų kiekvienam europiečiui suteikti priklausymo dar vienai “šeimai” jausmą. Šį priklausymo jausmą būtina skatinti.

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Tyrinėtojas ir jaunimo darbuotojas Howard'as Williamson'as savo darbuose itin pabrėžia lokalinio priklausymo jausmo svarbą. Jo nuomone, šis jausmas suteikia pirmą ir neišvengiamą galimybę realizuoti pilietiškumo jausmą (Bridges for Training event, 2001).

Siekiant, kad Europos pilietiškumas taptų globalesnis fenomenas, būtina vietiniu lygiu aktyviau propaguoti pilietiškumo koncepciją. To nereikėtų pamiršti, juk nė vienas iš mūsų negalėtų per akimirksnį pakeisti viso pasaulio.

Žvelgiant iš individo perspektyvos, Europos pilietiškumas turėtų tapti procesu ir būseną. Būdami šioje būsenoje galėtume realizuoti savo įvairius ir kintančius priklausymo jausmus (tame tarpe, ir priklausymą lokalinėms ir tautinėms grupėms) net ir tuo atveju, kai gali atrodyti sudėtinga vienu metu priklausyti kelioms skirtingoms grupėms, kai kiekvienas Europietis turėtų vienu metu jausti priklausymo Europai ir kitai grupei jausmus.

Europos pilietiškumas turėtų tapti procesu ir būseną, kuris idealiu atveju įgalintų individą išgyventi įvairius priklausymo skirtingoms grupėms jausmus ir tuo pat metu būtų aktyviai dalyvautų savo bendruomenės gyvenime visoje Europoje. Šis dalyvavimas neturėtų nustelbti kitų individo identiteto pusių ar jo priklausymo jausmų, o atvirkščiai skatinti juos.

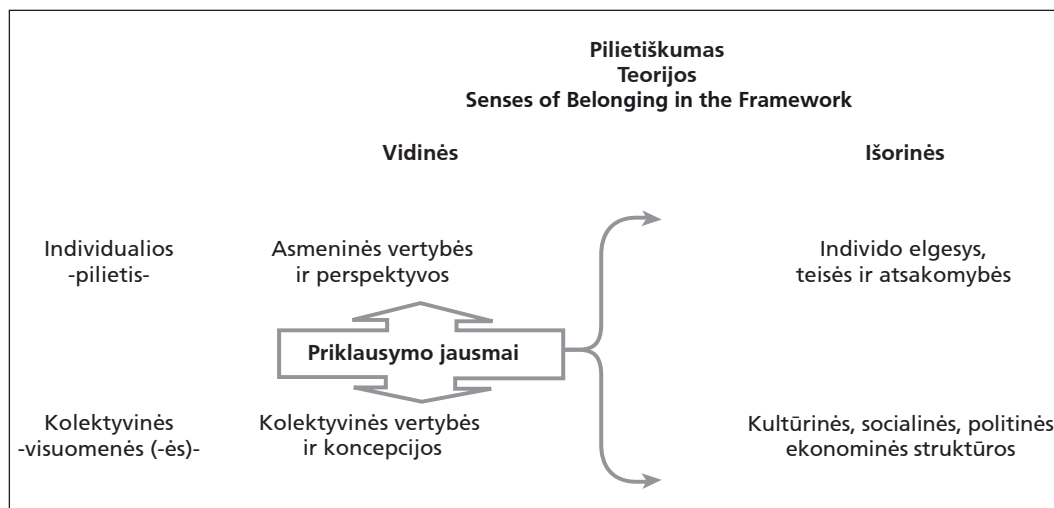
? ? Ar Jūs sutinkate su šiuo teiginiu? ? ?

Europos pilietiškumas turėtų suteikti galimybę ir skatinti įvairius priklausymo jausmus. Šie jausmai galėtų būti tautiniu atžvilgiu, tarkim, priklausymas prancūzų, ukrainiečių ar airių tautinei grupei – tautinei mažumai arba tautinei daugumai, lyties atžvilgiu – buvimas vyru ar moterimi, taip pat buvimas darbuotoju, studentu ar vadovu; motina ar tėvu ir buvimas krikščioniu, žydu ar musulmonu ir taip toliau.

Sąsajos su jaunimo darbu

Priklausymo jausmų teorija apima ir aprašo kolektyvines ir asmenines pilietiškumo dimensijos vidines išraiškas. Šiuo atveju, pilietiškumo išorės dimensija yra vidinės dimensijos pasekmė.

10 pav. xxxxxxxx

Europos ir pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai požiūriai į pilietiškumą

Tolimesnė raida

Konceptuali mūsų struktūra / sistema

Šiuolaikiniai požiūriai į Europos pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis požiūris į Europos pilietiškumą

Pilietiškumo scenarijai – projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Sociologai ir psichologai naudoja šią priklausymo jausmų teoriją analizuodami individo identitetą ir vaidmenį sudėtingoje postmodernioje visuomenėje ir aprašydami taip vadinamą "poliedrinį" (t.y.: įvairiapusį) identitetą. Dažnai kompanijos norėdamos padidinti savo pardavimų apimtį, dirbtinai sukuria priklausymo jausmą tarp savo klientų. Socialinės klasės, profesinės sąjungos, politinės partijos ir jaunimo organizacijos dažnai skundžiasi, kad jų nariams trūksta priklausymo jausmo.

Kaip matome iš šių kelių pavyzdžių, priklausymo jausmas yra dažnai diskutuojamas ir naudojamas įvairiose visuomenės gyvenimo srityse. Tad bent jau dėl to svarbu suvokti, kaip šis jausmas siejasi su jaunimo darbu ir pilietiškumo koncepcija.

Antroji priklausymo jausmų teorija atskleidžia mums, kas nutinka individui, kai jis sąveikauja su visuomene. Galime drąsiai teigti, kad šios teorijos centre yra asmuo. Teorija remiasi individo ir visuomenės sąveika, kuri yra analizuojama per priklausymo jausmų prizmę.

Šiame leidinyje nesiekėme detaliai išanalizuoti šios teorijos, nenorime apsimesti, kad viską galima paaiškinti remiantis vien tik ja, tačiau norėtume pateikti individų, o ypač jaunimo, identiteto, elgesio, įtampų ir akivaizdžiai matomų prieštaravimų analizę.

Jaunimo darbas – tai darbas su jaunimu ir jaunimui. Suvokę individų priklausymo jausmų esmę pirmiausia galime geriau suvokti kitų identitetus ir individų, gyvenančių sudėtingose ir reikiose visuomenėse sąveikos procesus.

Šis suvokimas itin svarbus dirbant su mažumomis, diskriminacija ar rasizmą patyrusiais ar aptiriančiais jaunuoliai. Tokiame darbe itin svarbus yra individualios dimensijos suvokimas.

Pilietiškumas kaip dinamiška, sudėtinga ir integruota koncepcija²

Apžvelgdami istorinę pilietiškumo raidą pastebėjome, kad dar neseniai pilietiškumas buvo suvokiamas kaip pakankamai statiškas ir instituciškai apibrėžtas terminas. Dar visai neseniai buvimas piliečiu reiškė turėjimą ir naudojimąsi teisėmis ir jų politine išraiška (politinėmis partijomis). Identiteto ir priklausymo dimensijos sudarė tam tikras problemas piliečių teisų įgyvendinimui, Europoje jos buvo suvokiamos kaip vienodos tautiniu, kultūriniu ir kalbiniu atžvilgiu, šiuo atveju mažumų klausimas buvo eliminuotas. Pasitaikydavo vidiųjų skirtumų ir įvairovės, tačiau dominavo viena nacionalinė tapatybė, kultūra ir kalba.

Šiuo metu situacija keičiasi. Visoje Europoje daugėja *ne piliečių*, kurie gyvena įvairiose šalyse. Galime teigti, kad ši tendencija išliks ir progresuos, kadangi daug europiečių gyvena ne savo gimtosiose valstybėse, taip pat vis daugiau ir daugiau žmonių iš kitų kontinentų persikelia gyventi į Europą. Šiuo metu Europoje išgaliojusi politinio ir socialinio gyvenimo nuostata, kad Europos ir kitų žemynų tautinės mažumos turi *teisę išlaikyti savo identitetą*. Iš esmės, ši tendencija parodo, kad pilietiškumo koncepcija, kurios pagrindiniai elementai – tai teisėtos ir socialinės teisės, plečiasi. Pilietiškumo suvokimas tampa sąlyginis ir kultūriškai apibrėžtas.

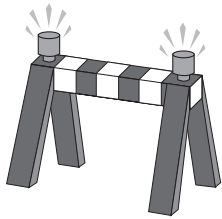
Suvokdami pilietiškumą plačiau nei įprasta, suvokiame, kad individas nuolat tobulėja, o visuomenė pastoviai vystosi (kinta jų vertybių sistemos, požiūriai). Individas ir visuomenė skirtingai angažuoja keturias dimensijas – socialinę, ekonominę, kultūrinę ir politinę. Tai priklauso nuo jų požiūrio, kuris tam tikru momentu yra vyraujantis.

Nagrinėdami pilietiškumo koncepciją, turime suvokti individų ir pagrindinių visuomenės struktūrų tobulėjimo procesus. Šių statiškų ir kintančių situacijų suvokimas leidžia angažuoti keturias dimensijas taip, kad jos geriausia atitiktų tam tikrus žmonių poreikius, kylančius specifiniame kontekste.

² Rašydami šį skyrelį naudojome „Learning for active citizenship: a significant challenge in building a Europe of knowledge“ Europos komisija <http://europa.eu.int/comm/education/citizen/citiz-en.html>

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Savo šalies ar regiono žmonių grupėse užduokite klausimą, kokios, jų manymu, yra svarbiausios jų šalies ar regiono vertybės. Aptarkite ir užrašykite jų atsakymus. Suskačiuokite, kokias vertybes apminėjo dauguma susitikimo dalyvių. Palyginkite skirtingų valstybių ar regionų rezultatus, aptarkite, kaip šios vertybės galės įtakoti būsimą bendrą veiklą Europoje.

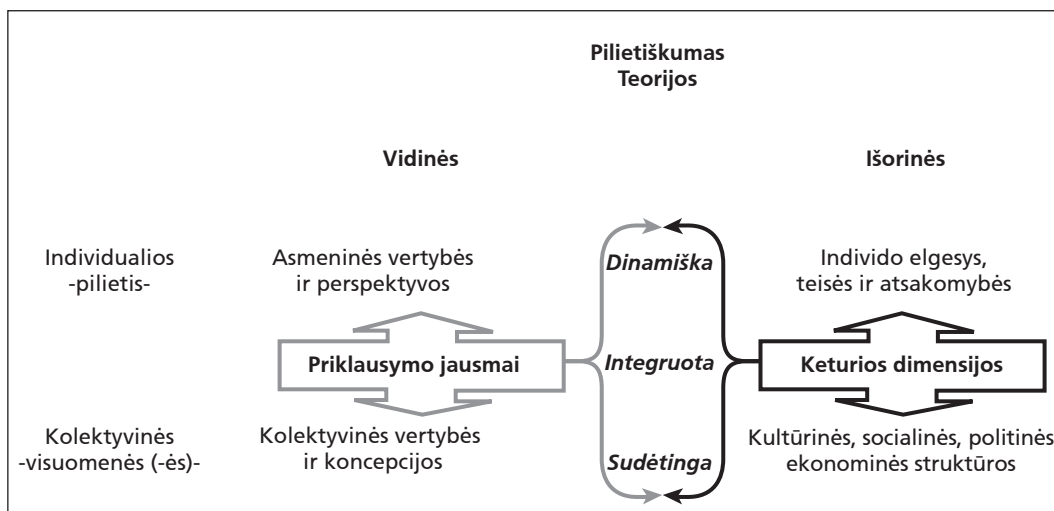
Niekas neabejoja, kad pilietiškumo koncepcija keičiasi, ji tampa lankstesnė ir **dinamiškesnė**. Ši koncepcija pastaruoju metu vis labiau atitinka dabartinių visuomenių prigimtį. Šiame kontekste aktyvus pilietiškumo įgyvendinimas tampa socialinio pritraukimo metodu. Žmones, kuriuos siekiame socialiai pritraukti, kartu kuria ir tampa savo gyvenimo architektais ir atlikėjais.

Todėl galime teigti, kad pilietiškumo koncepcija dabartinėje visuomenėje tampa vis labiau **integruota**. Ji aprėpia teisinius, politinius ir socialinius aspektus bei kritinį požiūrį į skirtingas ir persidengiančias vertybes ir identitetus.

Pilietiškumo koncepcijos **sudėtingumas** pasireiškia tuo, kad visi šiuo metu gyvenantys Europoje bei suinteresuoti jos ateitimi, remiasi sąlyginėmis socialinėmis vertybėmis.

Apibendrinant dvi aukščiau pilietiškumo teorijas, galime teigti, kad tebevykstantis keturių pilietiškumo dimensijų vystymasis, kaita ir įvairūs individų priklausymo grupėms jausmai yra pilietiškumo dinamiškumo, integruotumo ir sudėtingumo išraiška. Šie du skirtingi ir vienas kitą papildantys požiūriai apjungia individualią ir kolektyvinę pilietiškumo dimensijas ir jos vidinę ir išorinę išraišką.

11 pav. xxxxxxx

Šiandieninė pilietiškumo koncepcija yra susijusi su skirtingų ir ideologiškai tolimų nuomonių santykiais ir skirtumais tarp jų. Būtent šių požiūriai ryšiai ir įtakos mus leidžia geriau suvokti pilietiškumo sudėtingumą ir nuolat kintantį jo pobūdį.

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

T-kit
apie Europos
pilietiškumą

Europos ir
pilietiškumo istorija

Šiuolaikiniai
požiūriai į
pilietiškumą

Tolimesnė
raida

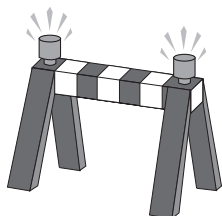
Konceptuali mūsų
struktūra / sistema

Šiuolaikiniai
požiūriai į Europos
pilietiškumo ugdymą

Mūsų ugdomasis
požiūris į Europos
pilietiškumą

Pilietiškumo
scenarijai –
projektų pavyzdžiai

Išanalizuokite pateikiamą modelį, sukurkite savo pilietiškumo žemėlapi. Pateikiame klausimus, kurie Jums padės užpildyti skirtingas pilietiškumo žemėlapių sritis:

- Kokios yra Jūsų asmeninės vertybės? (individuali vidinė dimensija)
- Kaip Jūs išreiškiate savo vertybes? Kokios teisės yra Jums svarbiausios? Kokias atsakomybes Jums svarbu prisiimti? (individuali išorės dimensija)
- Kokioms grupėms Jūs priklausote? Kokios yra Jūsų ir Jūsų grupės bendros vertybės? (kolektyvinė vidinė dimensija)
- Kaip Jūs dalyvaujate kultūriniame, socialiniame, politiniame ir ekonominiame Jūsų bendruomenės gyvenime? (kolektyvinė išorinė dimensija)

Kaip sakome, kad ypač šiandien yra skatinamas *sudėtingas* pilietiškumo suvokimas, turime omenyje, kad nėra pernelyg supaprastintų sprendimų (t.y. pilietiškumas negali būti suvokiamas kaip valstybės suteikiamas teisių ir pareigų sąrašas), kiekvienas pilietis yra savo likimo kalvis, visi žmonės turi skirtingus poreikius, vertybes ir nuomones. Kaip sakome, kad šiandien yra skatinamas *dinamiškas* pilietiškumo suvokimas, turime omenyje, kad stengiamės palaipsniui paruošti visuomenę radikaliems pokyčiams (t.y.: jaučiama technologinių pokyčių ir internacionalizacijos procesų įtaka). Kai sakome, kad ypač šiandien yra skatinamas *integuotas* pilietiškumo suvokimas, turime omenyje, kad realybė vėl suvokiama platesniu kontekstu (t.y.: atsižvelgiama į tai, kad vis dažniau mūsų visuomenės tampa daugiatautės ar daugiakultūrinės).

Kitaip tariant, kaip sakome, kad ypač šiandien yra skatinamas sudėtingas, dinamiškas ir integruotas pilietiškumo suvokimas, turime omenyje, kad nuolat turime kvestionuoti ir apsvarstyti savo kaip individų ir piliečių kintantį vaidmenį ir potencialą visuomenėje.